

Tervetuloa Pikku-Suomeen!

JOULUPUKKI TROPIIKISSA

Brasilian **PENEDOSSA** pääsee saunomaan, ja joulupukkikin voi tulla vastaan. Nyt vanha suomalaissiirtokunta on alkanut kiinnostaa myös brasilialaisia turisteja.

TEKSTI Mira Jalomies KUVAT Peppe Mancuso

A man and a woman are standing in a lush, green tropical garden. The woman, on the left, is wearing a traditional costume consisting of a white long-sleeved blouse, a black skirt with a red and yellow striped hem, and a black shawl with a colorful floral pattern. She is holding a small, woven basket. The man, on the right, is wearing a black hat, a red and white striped vest over a white shirt, and black trousers. He has a small object tucked into his belt. They are both smiling at the camera. The background is filled with various tropical plants, including a large tree with broad leaves and a smaller tree with a thick trunk.

← Joululla
markkinoidaan
vaikka jäätelöä.

Inga Hohenthal ja
hänen miehensä
Alfredo ovat
perustaneet
tanhuryhmän.

K

amerat räpsyvät. Minimekkoihin ja varvastossuihin pu-
keutuneet pitkätukkaiset bra-
silialaisneidot haluavat ku-
vaan kyltin kanssa, jossa hy-
myilee joulupukki lahjareki-
neen. Kyltissä lukee "Pequena

Finlândia" eli Pikku-Suomi.

Kyltin vierestä alkaa kävelykatujen kortteli, jos-
sa on pastellinvärisiä pientaloja – samankaltaisia,
joita voisi tullaan vastaan Porvoon ja Rauman puu-
taloalueilla.

Taloissa on herkkupuoteja sekä matkamuisto- ja
lahjatavarakauppoja, joista monet on nimetty suo-
men kielellä: Joulupukin piste, Kissan lahjat ja
Tonttulakki jäätelö. Ravintolaa kutsutaan Korva-
puustiksi ja postia Postiksi.

Näky on hätkähdyttävä, sillä lämpötila keikkuu
liki 40 asteessa ja ympärillä kohoilevat sademetsien
peittämät vuoret ja kukkulat.

Tällaista on Penedon kylän ytimessä Brasiliassa,
vajaat 200 kilometriä Rio de Janeiron kaupungista
sisämaahan.

TANHUT KERRAN KUUSSA

– Tervetuloa Pousada Vikingiin. Menikö matka
mukavasti, tervehtii **Inga Hohenthal**, 55, suomeksi
tietenkin, majatalonsa ovella keskellä trooppista
puutarhaa. Hän on kolmannen polven penedon-
suomalainen. Ingan isovanhemmat muuttivat
tänne Suomesta 1937.

Pousada syntyi vähän vahingossa, kun tarvittiin
majapaikkaa kylässä yöpyneille suomalaisille. En-
sin huoneita oli muutama ja nyt, nelisen vuotta
myöhemmin, jo liki 20.

Suurin osa yöpyjistä on kuitenkin varakkaita
brasilialaisia suurkaupunkilaisia, jotka tulevat lo-
maillemaan vehmaan luonnon rauhaan ja etsimään
suomalaista eksotiikkaa.

Heille eksotiikka tarkoittaa esimerkiksi sitä, että
voi kuvauttaa itsensä joulupukin kanssa hirsimö-
kissä kylän ytimessä. Se merkitsee myös joka kuu-
kausi järjestettäviä tanssi-iltamia Suomi-klubilla,
jossa pyörähdellään tangon ja letkajenkan askelin.
Aina lopuksi esiintyy Ingan ja hänen miehensä
Alfredon perustama tanhuryhmä.

– Turistit ovat tansseista tosi innoissaan!

↙ Penedon keskusta tuo mieleen vanhan Porvoon.

↘ Penedossa voi nähdä itse joulupukin.

↘ Eeva Rouhe-Hohenthal (oik.) on toisen ja Inga Hohenthal kolmannen polven suomalainen.

← Ensimmäiset suomalaiset saapuivat Penedoon 1929.

”Tulijat kuvittelivat saapuvansa paratiisiin.”

UTOPIASTA ELINKEINOKSI

Penedon tarina sai alkunsa puutarhuri **Toivo Uuskallion** unelmasta. Hänen tarkoituksenaan oli perustaa alueelle luonnonmukaista elämää vaaliva suomalainen kommuuni. Ensimmäinen ryhmä saapui Uuskallion johdolla vuonna 1929 ja osti vanhan karjatilan valtavine tiluksineen.

– Tulijat kuvittelivat saapuvansa paratiisiin, jossa hedelmät vain tippuvat puista suuhun. Mutta ei täällä ollut tuolloin puun puuta. Kaikki oli hakattu alas kauan sitten kahviplantaasien tieltä, juttelee **Eeva Rouhe-Hohenthal**, 79, Ingan äiti.

Eeva tuli Penedoon sylivauvana. Hän on nyt kirjoittamassa muistelmiaan kylästä ja elämästään.

Suomalaisia muutti kommuuniin yhteensä muutama sata, mutta monet viipyivät vain joitakin kuukausia.

– Olot olivat kurjat. Ei juoksevaa vettä eikä sähköä, ruokakin oli yksipuolista. Viljelmät epäonnistuivat eikä rahaa ollut, Eeva luettelee.

Lopulta tila myytiin. Jäljelle jääneet suomalaisperheet saivat siivun maata ja mahdollisuuden aloittaa uuden elämän.

Kylä ei kuollut, kiitos turismiin, joka sai ensisäyksen jo 1940-luvulla. Lähettyville perustettu Brasilian ensimmäinen kansallispuisto Itatiaia alkoi houkutella matkailijoita. Suomalaiset ryhtyivät pitämään täysihoitoloita ja tekemään käsitöitä myyntiin.

HISTORIA EI UNOHDU

Nykyään Penedo on lähes yksinomaan turismista

»

Sanan "jäätelö"
lausuminen voi
tuottaa vaikeuksia
brasilialaisille
turisteille.

elävä matkailukohde. Etenkin viikonloppuisin on vilkasta. Hotelleja ja muita majapaikkoja sekä ravintoloita on kymmeniä. Vaikka suurin osa yrittäjistä on brasilialaisia, he ovat ottaneet suomalaisuuden kylän pääteemaksi.

Suomalaisuuden kantaviin pilareihin lukeutuu Suomi-klubin ohella museo, joka esittelee siirtokunnan historiaa ja Suomea yleisemminkin.

Lahjoituksista syntyneet kokoelmat karttavat pikkuhiljaa, kertoo museon johtaja **Helena Hildén**, 62. Museo on hänen äitinsä perustama.

Näyttely houkuttelee kuukausittain viitisensataa kävijää, vaikka se on auki vain viikonloppuisin.

– Jotkut ovat jopa innostuneet matkustamaan Suomeen sen jälkeen, kun ovat käyneet täällä, ja palanneet sitten myöhemmin kertomaan matkastaan.

Esillä on taidetta, kuvakirjoja ja monenlaisia esineitä Kalevala-koruista muumihahmoihin.

– Brasilialaisia kävijöitä kiinnostavat eniten kansallispuvut ja käsintehdyt tuohikoristeet. Musiikkia tuntevat tietävät **Sibeliuksen**. Kartatkin ovat tärkeitä, sillä moni ei edes tiedä, missä päin maailmaa Suomi sijaitsee.

SILAKKALAATIKKOA JA SAUNOJA

Enää suomen kieltä ei kuule kadulla niin usein kuin ennen vanhaan. Näin kertoo **Laura Ampula**, 56, kolmannen polven penedonsuomalaisia hänkin.

– Meitä suomea puhuvia asuu täällä parikymmentä, mutta suurin osa puhuu mieluummin portugalia, koska se sujuu helpommin. Minä aina patistan heidät vaihtamaan kieltä, ettei se ihan unohdu.

Laura vaalii suomalaisuutta muutoinkin. Hän kokkailee toisinaan silakka- ja makaronilaatikkoa, tai riisipuuroa ja käy klubilla juhlistamassa suomalaista äitienpäivää, vappua, juhannusta ja pikkujoulua. Hänen Suomeen muuttanut poikansa tuo aina tullessaan silliä ja suklaata.

Saunaa Lauralla ei ole, mutta melkein joka hotellista ja monesta kodistakin sellainen löytyy.

– Ennen kylässä oli myös yleisiä saunoja. Vilvoittelemassa käytiin joessa tai uima-altaassa.

Vaikka suomalaisuus on Penedossa muuttanut muotoaan vuosien myötä, sen juuret ovat syvällä. Ja onneksi on yhä olemassa pieni, mutta sinnikäs joukko Ingan, Eevan, Helenan ja Lauran kaltaisia naisia, jotka haluavat ja viitsivät pitää perinteitä ja historiaa yllä. ●

Hyvä tietää

PERILLE Penedoon pääsee Rio de Janeirosta (160 km) ja São Paulosta (260 km) bussilla tai vuokra-autolla. Molempiin kaupunkeihin on Suomesta välilaskullisia lentoja useilla lentoyhtiöillä. Penedo sijaitsee Brasilian Itatiaia-kansallispuiston vieressä. Sademetsien peittämällä vuoristoisella alueella on patikkapolkuja ja uimiseen soveltuvia jokia vesiputouksineen.

PENEDO on yksi menestyneimmistä suomalaisista siirtokunnista. Sitä kutsutaan utopiasiihtokunnaksi, sillä aluksi siellä syötiin kasviksia, harrastettiin nudismia ja noudatettiin tiukkaa siveysmoraalia. Vastaavia siirtokuntia perustettiin 1900-luvun alun sotavuosien ja pulaaikojen siivittäminä muuallekin tropiikkiin, mutta ne kuihtuivat.

PIKKU-SUOMI, Suomesta muistuttava teema-alue avattiin 1998 Penedon keskustaan. Sen ovat suunnitelleet penedonsuomalaiset

arkkitehdit **Alva ja Sergio Fagerlande**. Tienviitat ja monet kyltit ovat suomeksi, mutta suomalaisia tuotteita on niukasti: joulupipareita ja joitakin suomalaisiksi mainostettuja säilykkeitä.

SUOMI-MUSEON perusti **Eva Hildén** ja se avattiin 1982. Yläkerrassa on 10 000 niteen kirjasto. Viereisellä Suomiklubilla pidetään suomalaiset tanssit joka kuukauden ensimmäinen lauantai.

SUOMALAISIA YRITYKSIÄ on vähän. **Eeva Rouhe-Hohenthal** myy Artesanato Eeva -liikkeessään matkamuistoja, lahjavaraa ja itse tekemiään säilykkeitä. Pousada Vikingiä emännöi hänen tyttärensä **Inga Hohenthal**.
• pousadaviking-penedo.com.br

SUOMALAISTA RUOKAA tarjoaa Koskenkorva-ravintola. Myös Costa Pizzarian listalla on suomeksi nimetty annos "lihapullat".

↗ Suurin osa Pousada Vikingin asiakkaista on nykyään brasilialaisia.

↗ Kahvikupillisen kanssa voi saada piparin.

→ Laura Ampula pitää yllä suomalaista kulttuuria ja keittää toisinaan riisipuuroa.

